

MODEL ROZWINIĘCIA TEMATU

Temat: Głos obywatela zatroskanego o przyszłość państwa. Zinterpretuj *Pieśń V* Jana Kochanowskiego („Pieśń o spustoszeniu Podola”), zwróć szczególną uwagę na perswazyjny charakter utworu.

1. Geneza utworu i odniesienia historyczne

np.

- napaść Tatarów na Podole,
- spustoszenie części polskiej ziemi i uprowadzenie wielu jeńców.

2. Kreacja podmiotu mówiącego

np.

- ubolewa nad krzywdą ojczyzny, lamentuje,
- nienawidzi Tatarów,
- gardzi Tatarami jako narodem niecywilizowanym,
- czuje jedność z narodem, wypowiada się w jego imieniu,
- jest zaangażowany w losy narodu,
- niekiedy dystansuje się wobec szlachty, np. w ostatniej strofie.

3. Ocena Polaków

np.

- winni się wstydzić, że dopuścili do hańbiącego spustoszenia części ziem polskich,
- wolą wygodne życie niż wzmacnianie obronności kraju,
- utracili ducha rycerskiego, wolę walki,
- są obojętni na losy ojczyzny,
- brakuje im odwagi,
- są głupi, nie umieją wyciągać wniosków ze swych błędów.

4. Rady polityczne:

np.

- zachować na przyszłość ostrożność,
- wyrzec się wystawnego życia,
- nie tracić nadziei i wiary w zwycięstwo,
- być gotowym w każdej chwili do obrony ojczyzny,
- utworzyć stałą armię,
- przekazać pieniądze na opłacenie wojska,
- obudzić się z marazmu,
- zemścić się za krzywdy, zmyć hańbę.

5. Perswazyjność

np.

- liczne apostrofy, mające formę wezwań patriotycznych,
- wyeksponowanie żalu- apostrofa do Boga („Żal się mocny Boże!”),
- wykrzyknienia, zwroty w formie nakazów, upomnień, apeli,
- wyliczenia szkód, do których doszło w Polsce,
- pytania retoryczne, mające zmusić do przemyśleń,
- ironiczne nacechowanie niektórych wyrażen,
- silnie emocjonalnie nacechowane epitety, oddające obraz zniszczeń, obraz najeźdźcy,

- sugestywność porównania wrogów do psów, a Polaków do bezbronnego stada owiec,
- negatywnie nacechowane powtórzenia: np. „Zbójce, niestety, zbójce...”,
- zakończenie zjadliwą pointą, że Polacy nie umieją wyciągnąć wniosków po szkodziu.

6. Wnioski

- **Pełny wniosek:** (np. Podmiot liryczny to patriota, obywatel państwa, troszczący się o jego losy; utwór to wyraz wielkiego wzburzenia i próba zmiany postawy rodaków, wyraża wiele gorzkich prawd dotyczących ówczesnego społeczeństwa).
- **Częściowy wniosek:** (np. Podmiot liryczny troszczy się o losy ojczyzny, chce zmienić postawę rodaków).
- **Próba podsumowania:** (podjęcie próby określenia charakteru utworu i jego przesłania).